

Sygn. akt VII U 731/22

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 2 sierpnia 2023 r.

**Sąd Okręgowy Warszawa - Praga w Warszawie VII Wydział Pracy
i Ubezpieczeń Społecznych**

w składzie:

Przewodniczący Sędzia SO Renata Gąsior

Protokolant st. sekr. sądowy Anna Bańcerowska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 2 sierpnia 2023 r. w Warszawie

sprawy J. R., Fundacji (...) w Nadmie

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W.

o ustalenie podlegania ubezpieczeniom społecznym

na skutek odwołania J. R. oraz Fundacji (...) w Nadmie

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych(...)Oddział w W. z dnia 27 kwietnia 2022 r. nr (...)

zmienia zaskarżoną decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...)Oddział w W. z dnia 27 kwietnia 2022 r. nr (...) w ten sposób, że stwierdza, że Pani J. R. jako pracownik u płatnika składek Fundacja (...) podlega obowiązkowo ubezpieczeniom/u: emerytalnemu, rentowym, chorobowemu, wypadkowemu od 1 maja 2021 r.

Sędzia SO Renata Gąsior

UZASADNIENIE

J. R. w dniu 6 czerwca 2022 r. złożyła odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...)Oddział w W. z dnia 27 kwietnia 2022 r. nr (...), wnosząc o jej zmianę poprzez przyznanie prawa do podlegania obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym, chorobowemu, wypadkowemu od 1 maja 2021 r.

W uzasadnieniu swojego stanowiska, odnosząc się do zarzutów organu rentowego wskazała, że jest zatrudniona tylko jako pracownik biurowy, nie upoważniono jej do podpisów, czy reprezentacji pracodawcy, nie korzystała również z prywatnych e-maili i telefonów, nie ma też obowiązku filmować się czy fotografować w miejscu pracy. Ubezpieczona podniosła, że jej błędem jest to, że wielokrotnie miała okazję skorzystać np. ze szkoleń (...), które by potwierdzały certyfikatem jej obecność w pracy, jednak nie czuła się gotowa, by przejąć obowiązki członka zarządu w 100%. Wobec tego postanowiła dać sobie czas i w momencie powrotu do pracy po urlopie rodzicielskim w pełni sprawować funkcje księgowe, kadrowe, biurowe i administracyjne rozszerzając tym samym zakres swoich obowiązków. Nadto, odwołująca się wyjaśniła, że po tym jak przebywała na zwolnieniu lekarskim prezes Fundacji (...) szukał osoby chętnej do pomocy S. P. w pracach biurowych. Jednak nikt się nie zgodził, gdy usłyszał o ilości obowiązków i kwocie wynagrodzenia. Jednocześnie ubezpieczona podkreśliła, że Fundacja jest inicjatywą rodzinną, zaś przepisy prawa nie zabraniają zatrudnienia członka rodziny. Podczas nieobecności ubezpieczonej w pracy jej obowiązki przejęła S. P., zaś jeżeli stan jej zdrowia nie pozwoli na sprawowanie dodatkowych obowiązków w Fundacji, ubezpieczona będzie zmuszona skrócić urlop rodzicielski i wrócić do pracy (odwołanie z dnia 6 czerwca 2022 r. – k. 3-5 a.s.).

Odwołanie od opisanej na wstępie decyzji złożyła również w imieniu płatnika składek S. P., wnosząc o jej zmianę poprzez ustalenie, że J. R. podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym, chorobowemu, wypadkowemu od 1 maja 2021 r.

W uzasadnieniu swojego stanowiska, Fundacja wskazała, że J. R. wykonywała pracę, o czym świadczą dokumenty tj. umowa o pracę, zakres czynności, dokumenty lekarskie, listy obecności, a także dowody z zeznań świadków. Płatnik składek wskazał, że nie zatrudnił nowego pracownika po to tylko, aby J. R. powróciła do pracy po odchowaniu dziecka. Podniósł, że członek zarządu jest osobą w takim wieku, że potrzebuje do pomocy młodej osoby znającej przepisy podatkowe, ZUS, branżowe i inne. Fundacja poszukiwała odpowiedniej osoby na stanowisko ubezpieczonej, ale osoby, które dowiedziały się o odpowiedzialności za pracę i wysokości wynagrodzenia za te obowiązki nie były chętne by podjąć zatrudnienie (pismo procesowe z dnia 6 czerwca 2022 r. – k. 11-12 a.s., pismo procesowe z dnia 16 sierpnia 2022 r. – k. 37-39 a.s.).

Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. w odpowiedzi na odwołania wniósł o ich oddalenie. W uzasadnieniu swojego stanowiska organ rentowy wskazał, że odwołująca się została zgłoszona do ubezpieczeń od dnia 1 maja 2021 r. z tytułu wykonywania umowy o pracę. Deklaracja zgłoszeniowa (...) wpłynęła do organu w dniu 18 czerwca 2021 r. Zgodnie z deklaracjami ZUS RCA w okresie objętym zgłoszeniem płatnik zadeklarował następujące podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne (wymiar czasu pracy 1/2 etatu): za 05-08/2021 po 1400,00 zł, za 09-10/2021 po 2560,00 zł, za (...) – 2133,25 zł, za (...) – 0,00 zł. Od dnia 26 listopada 2021 r. ubezpieczona stała się niezdolna do pracy. Pismami z dnia 2 marca 2022 r. strony postępowania zostały zawiadomione o wszczęciu postępowania wyjaśniającego. W dniu 31 marca 2022 r. do stron skierowano zawiadomienia o zakończeniu postępowania i możliwości zapoznania się ze zgromadzonym materiałem dowodowym oraz możliwości jego uzupełnienia. W toku postępowania wyjaśniającego strony złożyły wyjaśnienia oraz dokumenty w postaci dokumentacji kadrowo-płacowej, list obecności, potwierdzeń przelewu wynagrodzenia, kopie pism fundacji kierowanych do różnych instytucji zawierające dopisek o sporządzeniu tych pism przez odwołującą. W toku postępowania wyjaśniającego organ przeprowadził dowód z wyjaśnień wskazanego przez strony świadka. W wyniku postępowania wyjaśniającego ustalono, że odwołująca została zgłoszona do ubezpieczeń z tytułu umowy o pracę na czas nieokreślony, w wymiarze połowy etatu na stanowisku pracownika obsługi biurowej. Miejscem pracy miała być siedziba fundacji. Nadzór nad wykonywaniem obowiązków miał sprawować T. R. i S. P.. Jak wynika z akt sprawy, odwołująca została zatrudniona na nowo utworzonym stanowisku pracy, będąc jednocześnie jedynym zgłoszonym przez płatnika do ubezpieczeń z tytułu zawartej z płatnikiem umowy o pracę. Zeznający w sprawie świadek potwierdził znajomość z odwołującą oraz ogólnie opisał obowiązki wykonywane przez odwołującego. Po przeprowadzeniu postępowania wyjaśniającego decyzją z 27 kwietnia 2022 r. wyłączono odwołującą z ubezpieczeń.

W ocenie organu rentowego strony nie zaoferowały dowodów pozwalających przyjąć, że faktycznie doszło do realizacji zawartej umowy o pracę. Dokumentacja kadrowo-płacowa sama w sobie nie jest dowodem wykonywania umówionej pracy. Przedłożone do akt kopie pism zawierają dopisek o sporządzeniu ich przez odwołującą, jednakże, nie ma możliwości niewątpliwego ustalenia kiedy ten dopisek został złożony. Strony nie wniosły o przeprowadzenie dowodu z zeznań osób trzecich, nie spokrewnionych lub niespowinowaconych z odwołującą (odpowiedź na odwołanie z 7 lipca 2022 r. – k. 14-16 a.s., odpowiedź na odwołanie z 13 października 2022 r. – k. 78-80 a.s.).

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Fundacja (...) została założona 3 stycznia 2017 r. i wpisana do Krajowego Rejestru Sądowego prowadzonego przez Sąd Rejonowy dla m. st. Warszawy w W., XIV Wydział Gospodarczy KRS pod nr (...). Celem działania fundacji jest pomoc osobom uzależnionym oraz ich rodzinom i znajomym, osobom starszym i samotnym. Fundacja prowadzi działalność związaną z prowadzeniem domu m.in. dla osób uzależnionych i ich rodzin (87.90.Z). Prezesem zarządu Fundacji jest T. R., natomiast S. P. jest członkiem zarządu i nieodpłatnie zajmuje się księgowością i sprawozdawczością. Przewodniczącym rady fundacji (...). T. R. jest teściem J. R.. Obok budynku prywatnego, w którym zamieszkuje T. R., znajduje się budynek, w którym mieszkają podopieczni fundacji, jednorazowo od 12 do 20 osób. Podopiecznymi Fundacji są m.in. R. K., Z. W., S. O. i W. C. (KRS spółki – k. a.r., k. 31-34 a.s., zeznania J. K. - k. 142-143 a.s., zeznania

R. K. – k. 124 a.s., zeznania Z. W. – k. 125 a.s., zeznania S. O. – k. 125 a.s. zeznania W. C. – k. 126-127 a.s., zeznania S. P. – k. 145 a.s.).

W dniu 20 października 2017 r. Fundacja (...) podpisały umowę o wolontariat w zakresie pomocy podopiecznym Fundacji i pomocy biurowej. Ubezpieczona pomagała w fundacji w wolnym czasie, bowiem miała małe dzieci. J. R., jako wolontariusz zobowiązała się do pomocy w zakresie informatyki/obsługi internetu, wyszukiwania wsparcia finansowego, pisania i wysyłania pism, pomocy nowoprzyjętym podopiecznym, przestrzegania przez nich regulaminu, pomoc na wyjazdach integracyjno-terapeutycznych, pomocy na spotkaniach i warsztatach. Strony ustaliły dzień rozpoczęcia świadczenia pracy na zasadach wolontariatu od dnia podpisania umowy, bezterminowo (umowa o wolontariat – k. 6-9 a.s., zeznania J. K. – k. 142-143 a.s.). Z biegiem czasu, księgowa S. P., matka ubezpieczonej, nalegała, aby odwołująca więcej angażowała się w pracę Fundacji i przygotowywała różne pisma w W., E., zajęła się wypełnianiem deklaracji i sprawozdań. W związku z tym, gdy średni syn ubezpieczonej miał pójść do przedszkola, w maju 2021 r. ubezpieczona uznała, że będzie miała więcej czasu, aby zaangażować się w pracę fundacji. Wobec tego, zdecydowała się na zawarcie umowy z fundacją, tym bardziej, że i tak musiała znaleźć jakąś pracę, bowiem jej mąż miał różne problemy i w tym także problem ze znalezieniem pracy (zeznania J. R. – k. 143-145 a.s.).

Dnia 1 maja 2021 r. odwołująca zawarła umowę o pracę z Fundacją (...) reprezentowaną przez J. R. na czas nieokreślony w wymiarze 1/2 etatu, na stanowisku koordynatora – pracownika obsługi biurowej, za wynagrodzeniem 1.400,00 zł miesięcznie (umowa o pracę – a.r.). Strony ustaliły, że umowa o pracę na pół etatu będzie wystarczająca, ubezpieczona nie chciała narażać fundacji na większe koszty, tym bardziej, że otrzymuje z fundacji żywność (zeznania J. R. – k. 144 a.s.). W dniu 2 maja 2021 r. odbyła badanie lekarskie potwierdzające jej zdolność do pracy na stanowisku pracownika biurowego (orzeczenie lekarskie z dnia 2 maja 2021 r. – a.r.). Natomiast w dniu 10 maja 2021 r. przeprowadzono szkolenie BHP w zakresie obowiązujących urządzeń biurowych oraz ogólnych zasad bezpieczeństwa pracy w miejscu zatrudnienia (oświadczenie z dnia 10 maja 2021 r. - a.r.).

Ubezpieczona poprosiła Fundację o podwyżkę, bo okazało się, że otrzymywana przez nią kwota jest zbyt niska, nadto przejęła obowiązki pracownika, który odszedł na emeryturę. Zwiększenie wynagrodzenia wiązało się z poszerzeniem zakresu jej obowiązków. W szczególności, że wówczas wywalczyła dotację dla fundacji. W dniu 30 sierpnia 2021 r. strony zawarły aneks do umowy o pracę, w którym ustaliły, że zmienione zostaną warunki umowy dotyczące wynagrodzenia zasadniczego na kwotę 2.560,00 zł (aneks z dnia 30 sierpnia 2021 r. – a.r., zeznania J. R. – k. 144 a.s.).

Do obowiązków ubezpieczonej na stanowisku pracownika obsługi biurowej (koordynatora) należało: sporządzanie sprawozdań, deklaracji, przestrzeganie przepisów o przetwarzaniu danych osobowych, koordynowanie prac związanych z otrzymanymi dotacjami, obsługa biurowa (korespondencja, pisma wychodzące, odbieranie telefonów itp.), obsługa sprzętu informatycznego (komputery, drukarki itp.), zajmowanie się wolontariatem (zakres czynności pracownika – a.r.).

(...) sp. z o.o. świadczy usługi cateringowe dla Fundacji (...), ubezpieczona ustalała telefonicznie z Ł. Z. menu, wysyłki faktury, odbierała zamówienia. Kontaktowała się ze spółką z e-maila prywatnego oraz służbowego (zeznania Ł. Z. – k. 122-124 a.s.).

Ubezpieczona zajmowała się także segregowaniem i spisywaniem żywności, którą otrzymują podopieczni i wypełnianiem dokumentacji, pakowała paczki, wozila paczki do potrzebujących, pomagała przy organizowaniu wyjazdów i rozliczeniach. Tworzyła listy obecności na meetingach terapeutycznych. Ubezpieczona wykonywała polecenia służbowe S. P. odnośnie księgowości, sporządzała sprawozdania finansowe, wysyłała deklaracje do ZUS. Na wyjazdach integracyjnych organizowała posiłki dla osób bezdomnych, zabawy, zawody zajmowała się czynnościami kuchennymi. Odwołująca się sporządzała opinie dla różnych instytucji na temat podopiecznych, którzy są pod opieką Fundacji. T. R. te opinie sprawdzał i podpisywał. W związku z tym, że Fundacja współpracuje w firmami zewnętrznymi, np. (...) sp. z o.o., Babra - (...), T.-T., (...) sp. z o.o., gdzie odsyła podopiecznych do pracy, ubezpieczona tworzyła protokoły pracy

z wykazem godzin i umowy o współpracy (pisma z dnia 24 sierpnia 2021 r., 29 lipca 2021 r., 18 października 2021 r., 20 lipca 2021 r., 29 lipca 2021 r., 2 sierpnia 2021 r., 29 października 2021 r., 20 października 2021 r., zeznania R. K. – k. 124 a.s., zeznania Z. W. – k. 125 a.s., zeznania S. O. – k. 125 a.s., zeznania W. C. – k. 126-127 a.s., zeznania J. K. – k. 143 a.s., zeznania J. R. – k. 144 a.s.).

Ubezpieczona wykonywała pracę na rzecz płatnika składek w siedzibie fundacji, gdzie było pomieszczenie z biurkiem i komputerem. Podpisywała się na liście obecności. Wynagrodzenie było wypłacane ubezpieczonej w gotówce. Jej bezpośrednim przełożonym był T. R., chociaż większy nadzór nad jej pracą sprawowała S. P. (potwierdzenie wypłaty wynagrodzenia, listy obecności – a.r., zeznania R. K. – k. 124 a.s. zeznania Z. W. – k. 125 a.s., zeznania S. O. – k. 125 a.s. zeznania W. C. – k. 126-127 a.s., zeznania J. R. – k. 144 a.s., zeznania S. P. – k. 145-146 a.s., zeznania T. R. – k. 145-146 a.s.).

Na wizycie lekarskiej w dniu 10 maja 2021 r. ubezpieczona dowiedziała się, że jest w ciąży. Od dnia 26 listopada 2021 r. ubezpieczona stała się niezdolna do pracy. W dniu 15 grudnia 2021 r. ubezpieczona urodziła córkę, A. R. (odpis skrócony aktu urodzenia – k. 136 a.s., karta ciąży – k. 137 a.s., zeznania J. R. – k. 144 a.s.).

Pismami z dnia 2 marca 2022 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych(...)Oddział w W. zawiadomił strony stosunku pracy o wszczęciu z urzędu postępowania wyjaśniającego w sprawie ustalenia prawidłowości zgłoszenia do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych i podstaw wymiaru składek na te ubezpieczenia J. R. z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę u płatnika składek Fundacja (...) (zawiadomienia o wszczęciu postępowania z dnia 2 marca 2022 r. – a.r.). Po przeprowadzeniu postępowania organ rentowy wydał zaskarżoną decyzję z dnia 27 kwietnia 2022 r., nr (...), na podstawie art. 83 ust. 1 pkt 1, art. 6 ust. 1 pkt 1, art. 8 ust. 1, art. 11 ust. 1, art. 12 ust. 1, art. 13 pkt 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych oraz art. 58 § 2 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny oraz art. 22 § 1 i art. 300 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. Kodeks pracy, ZUS stwierdził, że J. R. jako pracownik u płatnika składek Fundacja (...) nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym, chorobowemu i wypadkowemu od 1 maja 2021 r. (decyzja ZUS z dnia 27 kwietnia 2022 r. – a.r.).

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił uwzględniając wymienione dowody z dokumentów zgromadzone w aktach sprawy, a także w aktach organu rentowego. Nie były one kwestionowane przez strony, zatem Sąd ocenił je jako wiarygodne.

Podstawę ustaleń faktycznych stanowiły również zeznania świadków Ł. Z., R. K., Z. W., S. O., W. C., J. K. oraz odwołujących się J. R., S. P. i T. R.. Zdaniem Sądu są one wzajemnie spójne, jak również z dokumentami i potwierdzają okoliczność, że J. R. od 1 maja 2021 r. wykonywała dla Fundacji (...) w Nadmie pracę na stanowisku koordynatora, pracownika obsługi biurowej. Na taki charakter pracy ubezpieczonej oraz zakres realizowanych zadań wskazywali Ł. Z., R. K., Z. W., S. O., W. C., J. K., którzy widywali ją podczas realizacji prac na rzecz płatnika.

Na taki rodzaj prac, jakie wymienili świadkowie, wskazywały również ubezpieczona, S. P. i T. R.. Ich zeznania są spójne, gdyż tworzą jednolity, logiczny i nie budzący wątpliwości w świetle zasad doświadczenia życiowego obraz okoliczności sprawy.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołania J. R. oraz Fundacji (...) w Nadmie podlegały uwzględnieniu.

Przed przystąpieniem do analizy okoliczności, jakie zaistniały w rozpatrywanej sprawie, tytułem wstępu wskazać należy, że zasady podlegania ubezpieczeniom społecznym reguluje ustawa z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jedn. Dz. U. z 2022r., poz. 1009 – dalej u.s.u.s.). Zgodnie z art. 6 ust. 1 pkt 1 ww. ustawy, obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym podlegają, z zastrzeżeniem art. 8 i 9, osoby fizyczne, które na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej są pracownikami. Na podstawie ww. ustawy, tj. w myśl art. 11 ust. 1 i art. 12 ust. 1, pracownicy podlegają również ubezpieczeniu chorobowemu i wypadkowemu. Objęcie ubezpieczeniem z tytułu zatrudnienia, zgodnie z art. 13 pkt 1 u.s.u.s., następuje od dnia nawiązania stosunku pracy do jego ustania. Sam stosunek pracy i definicję pracownika określa ustawa z dnia 26 czerwca 1974r. Kodeks pracy (tekst jedn. Dz.

U. z 2020 r., poz. 1320 – dalej k.p.). Zgodnie z art. 2 k.p. pracownikiem jest osoba zatrudniona między innymi na podstawie umowy o pracę. Użyty w powyższym przepisie zwrot „zatrudniona” oznacza istnienie między pracownikiem a pracodawcą szczególnej więzi prawnej o charakterze zobowiązaniowym, tj. stosunku pracy. Istotą tego stosunku jest – w świetle art. 22 § 1 k.p. – uzewnętrznienie woli umawiających się stron, z których jedna deklaruje chęć wykonywania pracy określonego rodzaju w warunkach podporządkowania pracodawcy, natomiast druga – stworzenia stanowiska pracy i zapewnienia świadczenia pracy za wynagrodzeniem. Celem i zamiarem stron umowy o pracę winna być każdorazowo faktyczna realizacja treści stosunku pracy, przy czym oba te elementy wyznaczają: ze strony pracodawcy – realna potrzeba ekonomiczna i umiejętności pracownika, zaś ze strony pracownika – ekwiwalentność wynagrodzenia uzyskanego za pracę.

Dla stwierdzenia, czy zaistniały podstawy do objęcia pracownika ubezpieczeniem społecznym, w świetle powołanych przepisów, wymagane jest ustalenie, czy zatrudnienie miało charakter rzeczywisty i polegało na wykonywaniu pracy określonego rodzaju, na rzecz pracodawcy i pod jego kierownictwem, czyli w warunkach określonych w art. 22 § 1 k.p.

W przedmiotowej sprawie Zakład Ubezpieczeń Społecznych ocenił, że zawarcie przez J. R. umowy o pracę z płatnikiem składek oraz zgłoszenie jej do ubezpieczeń społecznych od 1 maja 2021 r. należy uznać jako sprzeczne z zasadami współzycia społecznego, ponieważ narusza zasadę równego traktowania wszystkich beneficjentów funduszu, zasadą solidaryzmu, zasadą ochrony interesów oraz zasadą nieuprawnionego uszczuplenia środków z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Wedle przepisów Kodeksu cywilnego o nieważności oświadczeń woli można mówić w trzech przypadkach. Z art. 83 § 1 k.c. wynika, że nieważne jest oświadczenie woli złożone drugiej stronie za jej zgodą dla pozorów. Pozorność umowy wyraża się w braku zamiaru wywołania skutków prawnych przy jednoczesnym zamiarze stworzenia okoliczności mających na celu zmylenie osób trzecich. Przy czym należy odróżnić nieważność spowodowaną pozornością czynności prawnej od nieważności czynności prawnej mającej na celu obejście ustawy (art. 58 § 1 k.c.). Czynność prawna mająca na celu obejście ustawy polega na takim ukształtowaniu jej treści, które z formalnego punktu widzenia nie sprzeciwia się ustawie, ale w rzeczywistości zmierza do zrealizowania celu, którego osiągnięcie jest przez ustawę zakazane. Pojęcia obejścia prawa i pozorności są sobie znaczeniowo bliskie i niejednokrotnie pokrywają się. Ustalenie, czy umowa zmierza do obejścia prawa, czy jest pozorna wymaga poczynienia konkretnych ustaleń faktycznych dotyczących okoliczności jej zawarcia, celu jaki strony zamierzały osiągnąć, charakteru wykonywanej pracy i zachowania koniecznego elementu stosunku pracy, jakim jest wykonywanie pracy podporządkowanej (uchwała Sądu Najwyższego z dnia 8 marca 1995 r., I PZP 7/95, OSNAPiUS 18/95, poz. 227, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23 września 1997 r., I PKN 276/97, OSNAPiUS13/98, poz. 397). Czynność prawna może być również sprzeczna z zasadami współzycia społecznego, przez które rozumie się na ogół obowiązujące w stosunkach między ludźmi reguły postępowania, które za podstawę mają uzasadnienie ocenne, a nie prawne. Odwołują się one do powszechnie uznawanych w całym społeczeństwie lub w danej grupie społecznej wartości i ocen właściwego, przyzwoitego, rzetelnego, lojalnego czy uczciwego zachowania. Zasady te obejmują nie tylko reguły moralne, lecz także obyczajowe (por. np. Z. Radwański (w:) System prawa prywatnego, t. 2, 2002, s. 240 i n.; M. Safjan (w:) K. Pietrzykowski, Komentarz, t. I, 2008, s. 327).

Powołanie się na przepis art. 58 § 2 k.c. z uwagi na wystąpienie celu obliczonego na naruszenie zasad współzycia społecznego, możliwe jest wyjątkowo. Tylko w przypadku uznania, że zawarta umowa o pracę nie była faktycznie wykonywana przez strony, istnieje możliwość oceny w płaszczyźnie zgodności jej celu z zasadami współzycia społecznego. Nie można natomiast przyjąć, że jeżeli stronom umowy o pracę przyświeca cel w postaci chęci uzyskania tytułu podlegania ubezpieczeniom społecznym, to czynność prawna jest nieważna z mocy art. 58 § 2 k.c. Sama chęć uzyskania świadczeń z ubezpieczenia społecznego, jako motywacja do podjęcia zatrudnienia, nie świadczy również o zamiarze obejścia prawa, podobnie jak i inne cele stawiane sobie przez osoby zawierające umowy o pracę, takie jak chociażby chęć uzyskania środków utrzymania (zob. wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 11 maja 2018 r., III AUa 858/17).

W analizowanej sprawie, uwzględniając poczynione ustalenia faktyczne, Sąd nie podzielił stanowiska organu rentowego. W oparciu o cytowane na wstępie przepisy, dla objęcia ubezpieczeniem społecznym z tytułu wykonywania pracy zasadnicze znaczenie ma nie to, czy umowa o pracę została zawarta i czy jest ważna, ani również faktyczny cel zgłoszenia danej osoby do ubezpieczeń społecznych (jako nienaruszające art. 58 § 1 lub 2 k.c. albo 83 § 1 k.c.), lecz tylko to, czy strony umowy pozostawały w stosunku pracy (art. 8 ust. 1 u.s.u.s.). O tym zaś, czy strony istotnie w takim stosunku pozostawały i stosunek ten stanowi tytuł ubezpieczeń społecznych, nie decyduje samo formalne zawarcie umowy o pracę, wypłata wynagrodzenia, przystąpienie do ubezpieczenia i opłacenie składki, wystawienie świadectwa pracy, ale faktyczne i rzeczywiste realizowanie elementów charakterystycznych dla stosunku pracy (essentialia negotii), a wynikających z art. 22 § 1 k.p. Dla objęcia obowiązkowymi ubezpieczeniami społecznymi wymagane jest zatem ustalenie, czy zatrudnienie miało charakter rzeczywisty i polegało na wykonywaniu odpłatnej pracy określonego rodzaju, na rzecz pracodawcy i pod jego kierownictwem.

W ocenie Sądu Okręgowego zgromadzony w sprawie materiał dowodowy potwierdza, że strony kwestionowanej przez ZUS umowy faktycznie realizowały taki stosunek prawny, który posiada cechy typowe dla stosunku pracy. Sąd ustalił, że ubezpieczona od 2017 r. w ramach wolontariatu pomagała w spółce, następnie strony od 1 maja 2021 r. zawarły umowę o pracę na stanowisko koordynatora – pracownika obsługi biurowej i pracę tego rodzaju faktycznie wykonywała. Potwierdzili to zeznający w sprawie świadkowie, podopieczni Fundacji (...), Z. W., S. O., W. C., a także Ł. Z. i J. K.. Z zeznań wymienionych świadków wynika, że J. R. w spornym okresie zajmowała się m.in. segregowaniem i spisywaniem żywności, którą otrzymują podopieczni i wypełnianiem dokumentacji, pakowała paczki, wozila paczki do potrzebujących, pomagała przy organizowaniu wyjazdów i rozliczeniach, tworzyła listy obecności na meetingach terapeutycznych, wykonywała polecenia służbowe S. P. odnośnie księgowości, sporządzała sprawozdania finansowe, wysyłała deklaracje do ZUS. Na wyjazdach integracyjnych organizowała posiłki dla osób bezdomnych, zabawy, zawody, zajmowała się czynnościami kuchennymi. Odwołująca się sporządzała opinie dla różnych instytucji na temat podopiecznych, którzy są pod opieką Fundacji na polecenie T. R., które ten później sprawdzał i po akceptacji podpisywał.

W przedmiotowej sprawie również inne elementy ustalonego stanu faktycznego, poza omówionymi, mają wpływ na końcowe rozstrzygnięcie. Odwołująca przedstawiła zaświadczenie lekarskie z dnia 2 maja 2021 r. które potwierdziło, że ubezpieczona była osobą zdolną do wykonywania pracy. Z kolei w trakcie trwania stosunku pracy, pracodawca wypłacał w gotówce ubezpieczonej wynagrodzenie za świadczoną pracę, a ubezpieczona wykonywała pracę podporządkowaną, o jakiej mowa w art. 22 k.p. Podporządkowanie przejawiało się wykonywaniem poleceń bezpośredniego przełożonego T. R. oraz S. P., a także świadczeniem pracy w siedzibie fundacji, gdzie było pomieszczenie z biurkiem i komputerem.

Organ rentowy zwrócił uwagę na fakt, że niezdolność do pracy ubezpieczonej w związku z ciążą, powstała w niedługim czasie po zawarciu umowy o pracę. W tym miejscu przypomnieć należy, że zgodnie z jednomyślnym orzecnictwem Sądu Najwyższego, chęć uzyskania tytułu podlegania ubezpieczeniom społecznym jest zgodna z prawem i zasadami współzycia społecznego. Dlatego nie można przyjąć, że jeżeli stronom umowy o pracę przyświeca taki właśnie cel, to czynność prawna jest nieważna z mocy art. 58 § 1 lub 2 k.c. (wyrok Sądu Najwyższego z 9 lutego 2012 r., I UK 265/11, LEX nr 1169836). Sama chęć uzyskania świadczeń z ubezpieczenia społecznego jako motywacja do podjęcia zatrudnienia również nie świadczy o zamiarze obejścia prawa, podobnie jak inne cele stawiane sobie przez osoby zawierające umowy o pracę, takie jak na przykład chęć uzyskania środków utrzymania (por. wyroki Sądu Najwyższego: z 25 stycznia 2005r., II UK 141/04, OSNP 2005 Nr 15, poz. 235; z 5 października 2005r., I UK 32/05, OSNP 2006 nr 15-16, poz. 249; z 28 kwietnia 2005r., I UK 236/04, OSNP 2006 nr 1-2, poz. 28; z 11 stycznia 2006r., II UK 51/05, OSNP 2006 nr 23-24, poz. 366, z 22 czerwca 2015r., I UK 367/14, niepublikowany). Jednocześnie odnosząc się do zarzutów organu rentowego, wskazać należy, że podczas nieobecności ubezpieczonej w pracy jej obowiązki przejęła S. P., bowiem płatnik składek nie znalazł chętniej osoby na zastępstwo za ubezpieczoną.

Konkludując, w rozpatrywanej sprawie ustalone przez Sąd okoliczności, które zostały omówione, nie wskazują, by działania stron były naganne oraz by stanowisko organu rentowego prowadzące do wydania zaskarżonej decyzji

było zasadne. Zdaniem Sądu, nie ma znaczenia okoliczność, że strony są spokrewnione, bowiem ze zgromadzonego materiału dowodowego wynika, że strony realizowały podpisaną umowę. W związku z powyższym, Sąd Okręgowy nie znalazł podstaw, by przypisać postępowaniu stron, w związku z zawarciem umowy o pracę, działania niezgodne z zasadami współżycia społecznego czy też zmierzające do obejścia prawa (art. 58 § 1 i 2 k.c.).

Wobec powyższego, na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c., należało zmienić zaskarżoną decyzję poprzez ustalenie, że J. R. jako pracownik u płatnika składek Fundacja (...) podlega obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowym, chorobowemu, wypadkowemu od 1 maja 2021 r.

Sędzia SO Renata Gąsior